

Hekkekasser for haukugle og perleugle

Faktaark for prosjektet «Fugleturisme i Midt- og Øst-Finnmark», et prosjekt i «Naturarven som verdiskaper (M)»

Perleugle og haukugle er typiske barskogsugler. De er mindre enn en kråke i størrelse, perleugla er minst. Begge er brunlige i farge. Haukugla har en mørkere brunfarge enn perleugla. Brystet er lyst med tynne, mørke tverrstriper. På avstand blir den ofte oppfattet som lys, nesten hvit, på undersiden.

Perleugla har en svært myk fjærdrakt. Den flyr fullstendig lydløst, og en perleugle kan passere ansiktet ditt uten at du hører en lyd. Om høsten lager perleuglene en del kraftige varsellyder, noen høres nesten ut som et pistolskudd!

Hekkekasser for haukugle og perleugle Perleugle og haukugle er begge musejegere, men de har to helt forskjellige måter å jakte på. Perleugla finner musene først og fremst ved å lytte etter dem. Den kan derfor sitte inne i tett skog eller i kratt og jakte på mus selv om den ikke kan se dem. Som regel sitter den nede i tette trær. I tillegg er den strengt nattaktiv. Nord for polarsirkelen må den selvsagt jakte når det er lyst i sommerhalvåret, men selv da er det i nattedelen av døgnet at den er mest aktiv.

Haukugla bruker mest synet til å finne mus på bakken. Derfor sitter den som regel høyt og fritt slik at den kan holde øye med så store bakkearealer som mulig. Dette betyr at haukugla ofte sitter i toppen av et tre når den speider etter mus. I tillegg er de dagaktive. Derfor oppdages haukuglene lett av mennesker når de dukker opp i et område.

Perleugla gjemmer seg inne i tett vegetasjon når den jakter, og den er derfor svært sjelden å se ute i skogen. Som regel oppdages den under sangperioden om våren, eller når den titter ut fra et reirhull.

Fordi begge ugleartene har smågnagere og spissmus som hovednæring, opptrer de invasjonsartet som hekkefugler. I gode museår kan de dukke opp i stor tetthet, og når gnagertoppen knekker sammen, flyr ugleene til andre deler av nordområdene for å lete etter andre gode matforekomster. Ringmerking har vist at enkelte perle- og haukugler kan flytte seg flere tusen kilometer

Haukugla sitter som regel åpent og fritt for å få godt overblikk over bakken når den jakter. Derfor er den lett å oppdage. Haukugla godtar vanligvis at du betrakter den på 40-50 meters avstand, uten å bli skremt.

på slike matsøk.

Perleugla hekker nesten bare i hule trær, og oftest bruker den gamle reirhull etter svartspett. Haukugla hekker også i slike reirhull, men den kan også legge reiret sitt på toppen av en morken trestubbe som har fått form som en skorstein. I de nordlige delene av Norge hekker også noen haukugler i gamle skjærereir.

Perleugla er vanligvis en enkel ugleart å få som hekkefugl i fuglekasser. Haukugla er ikke like tallrik som kassehekker, men likevel en regulær fuglekassegjest når den først dukker opp i terrenget. Fordi de to uglene begge kan hekke i gamle svartspettreirhull, kan man enkelt lage en fuglekasse som tilfredsstillir begge artene. I noen gamle fuglekassebøker er det presentert egne spesialkasser for haukugle. Dette er det ikke behov for, hvis kassene lages slik at de passer for begge arter.

Både perleugle og haukugle er utsatt for at mår kan oppsøke reirene deres og spise eggene. Hvis en kasse først er oppdaget av en mår, er det stor fare for at måren også sjekker denne lokaliteten neste vår. Hvis slik mårpredasjon blir omfattende, kan kassene sikres ved at de henges på frittstående trær med greinløs stamme, i det minste i de laveste 5-6 meterne av treet. Omtrent 2-2,5 meter opp fra bakken slås en metallplate på 60-70 cm høyde rundt hele trestammen. Da klarer ikke måren å klatre opp stammen, og hekkeplassen er sikret. Et annet mottrekk er å flytte slike mårbesøkte kasser 50-100 m vekk. Da tar det igjen noe tid før måren oppdager dem. Den siste metoden er imidlertid mer arbeidskrevende enn bruk av mårbeskyttelse på stammen.

Haukugla hekker ofte på toppen av morkne stubber (over), en ganske værutsatt reirplass. En uthulet trestamme (naturholk; under) gir langt bedre beskyttelse mot været.

Perleugleegg spist av mår (høyre)

Fordi perleugla er utsatt for mårbesøk i reiret, er den som regel på vakt for å unnsnippe denne uønskede gjesten. Derfor kommer perleuglene raskt opp i inngangshullet for å sjekke hva som foregår dersom du krafser på trestammen. Hvis krafningen skulle være en mår, kan ugla rømme unna og berge seg selv, selv om eggene går tapt. Denne oppførselen gjør det lett å sjekke naturlige svartspetthull, eller uglekasser. Sent i rugetiden kan likevel noen perleugler trykke og la være å komme opp i hullet når det krafses på trestammen.

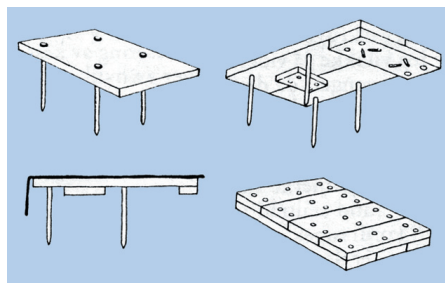
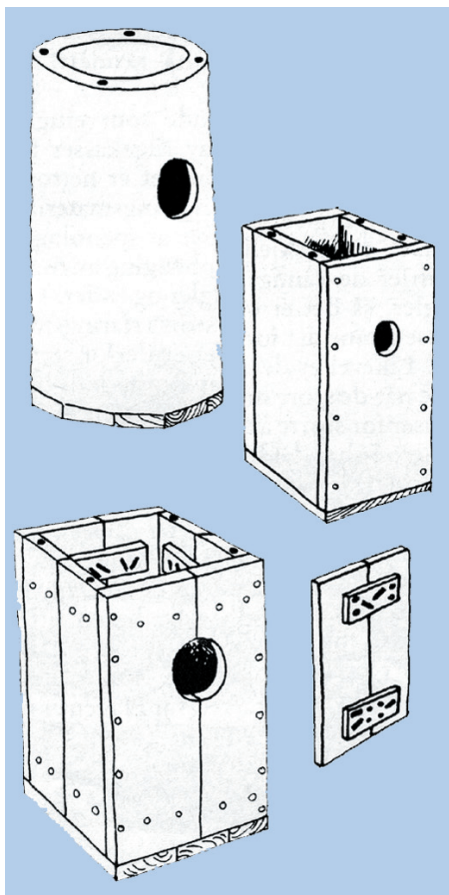

Alle fuglekasser bør ha takpapp - da varer de lenger. Pappen går litt nedenfor bakkanten av lokket. Da må den øvre delen av kassa festes litt ut fra trestammen, slik at ikke lokket kiler seg fast. En spesialkile (over) eller en trepinne mellom trestammen og kassa, sørger for at lokket lett kan åpnes.

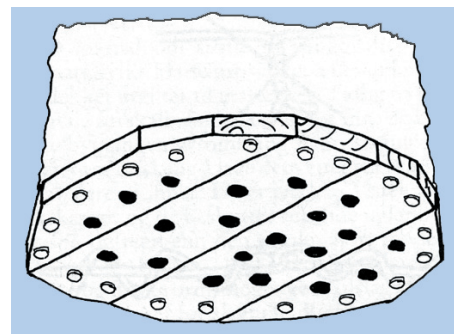

Over: de viktigste målene for en kasse til perleugle og haukugle. Hulldiameter er mest kritisk, de andre målene kan variere. Bunnmålet er tilnærmet kvadratisk. Under til venstre: God plassering for kasse til perleugle/haukugle. Litt frittstående tre nær andre bartrær, og kassa hviler på en grein. Bruk av stige ved oppsetting og kontroll av kassene letter arbeidet.

Kassene kan lages på flere måter. Tegningene på denne siden gir noen hint om ulike typer. Det kan lønne seg å skru materialene sammen med terrasseskruer. Det er enklere enn å bruke spiker, og det hindrer at materialene sklir fra hverandre med årene.

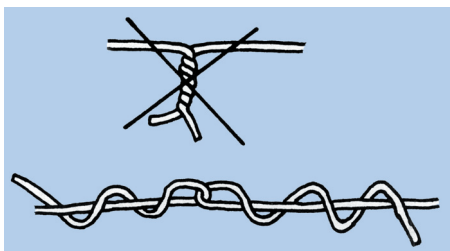
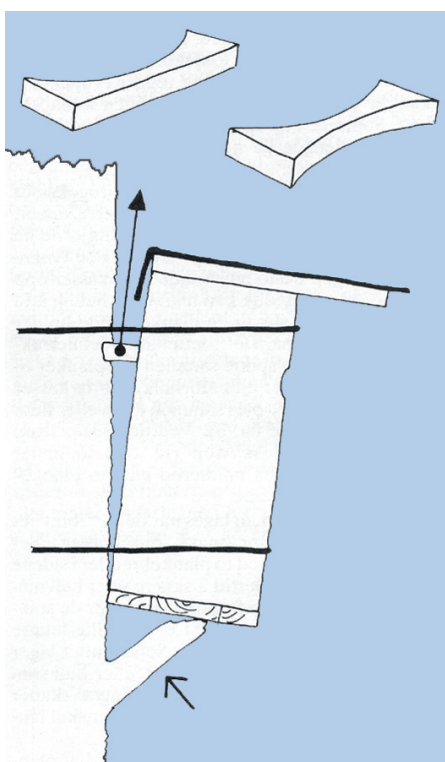

I bunnen av fuglekassene bør det bores flere dreneringshull, ca 5 mm i diameter. Dette hindrer at fuktighet samler seg i bunnen inne i kassa.

Rugekasser for perleugle og haukugle kan også benyttes av andre hullrugende fugler. Kvinand, laksand, lappfiskand og tårnfalk (under) er fire aktuelle arter. Også små spurvefugler som kjøttmeis og rødstjert kan bygge reir i slike store kasser.

Uglekasser må ha ca 10 cm med grov flis i bunnen. Oppsmuldret, tørr stubbeflis fra en mørken trestubbe er bra. Ellers kan kutterflis fra en motorsag brukes. Ikke bruk sagflis, det er litt i fineste laget. Taket bør ha takpapp, og kassene kan beises i brun/mørk farge.

Hvis fuglekassene festes til trestammen med ståltråd rundt kassa, skader ikke dette treet. Ståltråden strammes med trepinner mellom treet og tråden. Sammenføyning av trådene bør gjøres som vist under, da ryker ikke tråden så lett hvis den utsettes for press.

Faktaarket er laget av Roar Solheim
Alle bilder: © Roar Solheim